

Outreach jako standardní muzejní a galerijní edukační program

Mgr. Alice Stuchlíková, Ph.D.

katedra výtvarné výchovy, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Seminář 2013

Téma: Propagace edukačních projektů a akcí pro různé cílové skupiny

18. listopadu 2013, Nová budova Národního muzea, Praha

Prezentace vznikla jako dílčí součást projektu číslo MUNI/A/1033/2009 v rámci projektu specifického výzkumu Rozvoj kreativity ve školní i mimoškolní výtvarné pedagogice.

Outreach (CUTLER 2009, s. 87, překlad STUHLÍKOVÁ 2001, s. 20–21)

*Muzea mají omezenou působnost, pokud se zaměřují pouze na publikum, jež přijde do jejich budov. Vyzařování za zdi muzea do komunity ukáže, jak může z muzejní činnosti **profitovat jak muzeum, tak i komunita**, a to mnoha způsoby. Outreach je nějaký typ s muzeem souvisejícího programu, který **působí za zdi muzea**, má určité poslání a přináší sbírku do třídy nebo jiného venkovního místa, včetně do vašeho domova přes internet. Externí návštěva může zahrnovat **materiály a/nebo aktivity související se sbírkou**, na jejíž kvality může **upozornit**, nebo může dokonce **návštěvu muzea nahradit**. Jako každá výstava i terénní program by měl být **lákavý a poutavý**, zrovna tak i **informativní a v přímé vazbě na poslání muzea**.*

(CUTLER, Nancy. Reaching Out into the Community. In JOHNSON, Anna et al. *The Museum Educator's Manual: Educators Share Successful Techniques*. Lanham – Plymouth: AltaMira Press, 2009, p. 87.)

Znaky skupin při komunitní práci

sdílení prostoru (tady být spolu)

sdílení času (ted' být spolu)

relativní stálost

*Smyslem komunitní práce je **posilovat „dobré susedství“** (...), **zvyšovat vzájemnou toleranci a snižovat předsudky i strach**. Cílem komunitní práce je vždy dosáhnout změny ve prospěch **harmonie komunitního prostředí**.*

(NOVOTNÁ 2010, s. 108–109)

Zahraniční příklad

The Fitzwilliam Museum (Cambridge, UK)

Outreach Visits – Outreach Sessions

Informační setkání muzea se konají v celé řadě míst s dvěma cíli: zahrnout lidi, kteří nemohou z různých důvodů navštívit muzeum, a podněcovat přemýšlení diváků k návštěvě muzea.

Informační setkání mohou nabídnout různorodé zkušenosti v podobě:

- a) **diskuze se zaměřením na malý výběr předmětů nebo obrazů ze sbírky s délkou setkání do jedné hodiny,**
- b) **výklad kombinovaný s praktickou výtvarnou částí, jejíž povaha závisí na pokoji/ vybavení, které je k dispozici v hostitelském místě,**
- c) **objekt nebo obraz ze sbírky je podnětem setkání zaměřeného na více smyslů, protože je zkoumán pomocí zraku, sluchu, chuti, čichu a hmatu.**

(Outreach Visits, *The Fitzwilliam Museum*, <http://www.fitzmuseum.cam.ac.uk/dept/education/outreach/visits.html>, vyhledáno 20. 6. 2010.)

Tuzemský příklad

Galerie umění Karlovy Vary

Cestovní kufřík s uměním, autorka Mgr. Božena Vachudová

*Doprovodný (interaktivní) program ke stálé expozici českého výtvarného umění 20. století v Galerii umění Karlovy Vary, připravený pro seniory – obyvatele Domu penzionu pro důchodce v Karlových Varech. (...) jako šestidílný cyklus (1x týdně), přičemž **prvních pět dílů realizuje kurátor galerie s přivezenými výtvarnými díly přímo v prostředí penzionu**. Poslední závěrečná návštěva se jako vyvrcholení programu uskuteční již v galerii a seniory jsou hosty. Program nemá dlouhodobý charakter, (...) má seniory motivovat k opakovaným návštěvám galerie. (...) Program umožňuje budoucí využití pracovních listů ve stálé expozici a reprízu programu pro obyvatele Domova pro seniory v Ostrově nad Ohří.*

(BRABCOVÁ [2003], s. 443 a 446)

Autorský příklad

Galerie na cestách za znevýhodněnými skupinami

= mobilní galerie určená pro teoretickou i praktickou edukaci v komunitě a obsahující: originální díla současných českých umělců, doplňkový 3D materiál na díla vázaný, zvukové nahrávky, fotografie z ateliérů, popř. výstav dárců (akad. mal. Jan Merta, akad. soch. Čestmír Suška, akad. mal. Petr Nikl, akad. mal. Zdeněk Lhotský)

- **komunity:** domovy pro seniory, vybrané kliniky dětské nemocnice, dětské domovy, internát pro mládež se zrakovým postižením ad.
- **lokalita:** Brno
- **realizátorky a realizátoři:** dr. Alice Stuchlíková, studentky a studenti katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, umělci
- **časové rozmezí:** 14. 5. 2010 až 13. 4. 2011 (projekt není definitivně uzavřen)

Domov pro seniory Vychodilova (Jan Merta)

Domov pro seniory Vychodilova (Jan Merta)

Domov pro seniory Foltýnova (Jan Merta)

Domov pro seniory – Domov sv. Ludmily (Čestmír Suška)

Domov pro seniory Okružní (Petr Níkl)

Domov pro seniory Mikuláškovo nám. (Zdeněk Lhotský)

Domov pro seniory Mikuláškovo nám. (Zdeněk Lhotský)

Dětský domov Dagmar, Zeleného (Petr Nikl)

Dětský domov Dagmar, Zeleného (Petr Níkl)

Dětské centrum Teen Challenge Brno, Cejl (Čestmír Suška)

Dětské centrum Teen Challenge Brno, Cejl (Čestmír Suška)

Dětské centrum Teen Challenge Brno, Cejl (Čestmír Suška)

Dětské centrum Teen Challenge Brno, Cejl (Čestmír Suška)

Internát při Střední škole pro zrakově postižené, Kamenomlýnská (Zdeněk Lhotský, Jan Merta, Petr Nikl, Čestmír Suška)

Internát při Střední škole pro zrakově postižené, Kamenomlýnská (Zdeněk Lhotský, Jan Merta, Petr Nikl, Čestmír Suška)

Internát při Střední škole pro zrakově postižené, Kamenomlýnská (Zdeněk Lhotský, Jan Merta, Petr Nikl, Čestmír Suška)

Internát při Střední škole pro zrakově postižené, Kamenomlýnská (Zdeněk Lhotský, Jan Merta, Petr Nikl, Čestmír Suška)

Internát při Střední škole pro zrakově postižené, Kamenomlýnská (Zdeněk Lhotský, Jan Merta, Petr Nikl, Čestmír Suška)

Role neformálních zvukových nahrávek slov umělců

Zvýšení autenticity a prožitku díla

Význam při animaci s jedinci se zrakovým postižením

Přepis nahrávky slov akad. mal. Jana Mertý

„Milí a vážení, moje práce na papíře má původ už před sedumnácti lety, i když jsem udělal tuto variantu před, vlastně, před několika hodinami jsem ji dokončil a váže se na období, kdy jsem byl ve Švýcarsku a kdy jsem pro sebe objevil, myslím si, že poměrně běžný materiál jako je káva, víno a čaj, protože jsem se taky domníval, kromě toho, že má pro mě velice příjemnou barvu, tak jsem se

domníval, že je to materiál velice pomíjivý a že bude velice nebo dost přesně odrážet tehdejší můj stav, kdy jsem výrazně pociťoval plynutí času čili domníval jsem se, že tento materiál je nestálý a že po čase prostě a jednoduše zmizí. Nicméně na tuhle kresbu jsem nepoužil pouze kávu a čaj, ale taky akvarel a tužku, takže i kdyby káva a čaj zmizely, a dokonce lavírovanou tuš, takže by tam přece jenom něco zůstalo, byly, zůstaly by tam aspoň prázdné hrnečky po těch obsazích kávy a čaje a zrovna tak se ta práce jmenuje. Takže jsem prozradil víceméně to podstatné: původ, důvod, proč jsem to tehdy dělal a proč jsem udělal tuto repliku, je to, abych to nějakým způsobem vlastně trošku předal dál a malinko zevšeobecnil.“

Osobní reflexe studentek v rolích animátorek

Zadání řešitelky projektu

Napište co nejvíc svých osobních postřehů z naší výpravy do internátu Střední školy pro zrakově postižené, Kamenomlýnká 2, Brno.

Bud'te upřímná: svými slovy zreflektujte, jakým svým reliéfním převodem jste k animaci přispěla, jakým umělcem a dílem jste se inspirovala, jaký materiál jste ke tvorbě reliéfního převodu využila, zda to bylo snadné nebo co bylo na této části přípravy obtížné; dále obsah animace, její atmosféru, co si myslíte, že se Vám při samotné animaci povedlo, co byste třeba napříště udělala jinak, co jste si z toho odnesla pro budoucí praxi atd.

Osobní reflexe studentek v rolích animátorek

Vlastní reflexe Pavly Ženčákové, v jarním semestru 2010 studentky 4. ročníku Učitelství pro 1. stupeň základní školy PdF MU

Zrakově postiženým dětem z této školy jsem zprostředkovávala dílo od Jana Mertvy: Káva a čaj. Obraz jsem převáděla do reliéfu pomocí dýhy, ručního papíru a tvrdého barevného papíru. Snažila jsem se o co nejuhospodárnější zpracování.

Nejprve jsem vyrobila kávový a čajový ruční papír. Kávový vznikl klasickým způsobem, jen místo vody jsem použila tureckou kávu a do směsi jsem přidala rozemletou kávu. Obdobně vznikl čajový ruční papír, tedy místo vody jsem dala čaj a do směsi jsem přidala čajové lísky, kterými jsem papír ozdobila navíc v závěru po vylití hmoty. Po usušení jsem vystříhla požadovaný tvar.

Ruční papír měl výhodu nejen ve změně struktury, hrubosti, ale také pro využití dalšího smyslu a to čichu. (...) Dýha opět svou strukturou nesloužila pouze k hmatové představě, ale také bylo možno využít čich. Nevidomý vůni dřeva opravdu cítili. Na závěr jsem změřila poměry vzdáleností jednotlivých předmětů, jak jsou vzdáleny od sebe či od kraje papíru a vše nalepila na akvarelový papír.

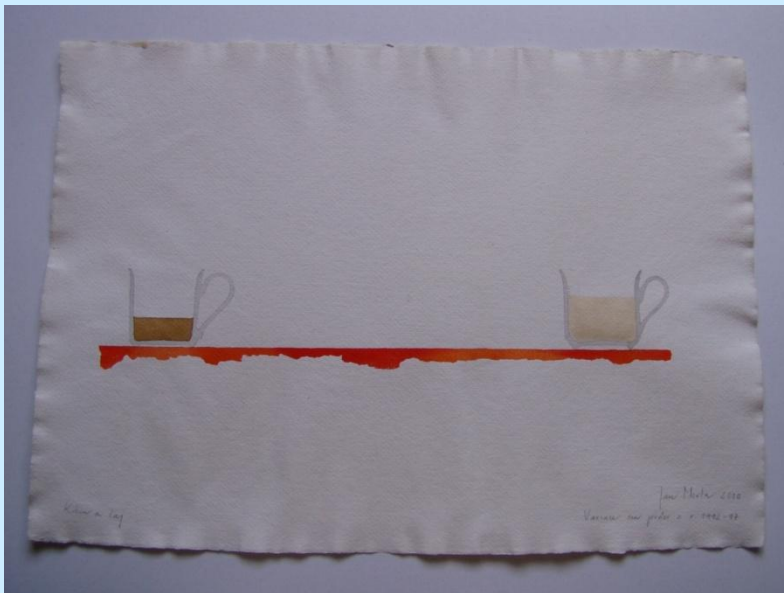
Dýhu a akvarelový papír jsem získala zdarma. Při nákupu výtvarného materiálu jsem zašla do výtvarných potřeb v Brně na Josefské, kde mě velice zaujal přístup pana vedoucího, který, když se dozvěděl, k jakému účelu materiál potřebuji, nechtěl žádné peníze.

Převod nebyl ani tak složitý na výrobu, ale spíše ve vymyšlení vhodné podoby zprostředkování (především zaměření se na materiály). (...)

Moc se mi líbila reakce při zjištění, že k „obrazu“ si mohou i přičichnout, vnímat obraz více smysly.

Tato animace byla velmi příjemná zkušenost. Mě osobně nadchla. Osobním přínosem bylo zejména hledání způsobu zprostředkování. Tedy přemýšlení nad dílem a nad danou skupinou, pro kterou se má dílo zprostředkovat.

Originál, celkový pohled

Reliéfní převod, detail

Prameny, literatura, internet

- BRABCOVÁ, Alexandra, ed. *Brána muzea otevřená: průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*. [1. vyd.] Praha: Nadace Open Society Fund Praha, [2003]. 584 s. ISBN 80-86213-28-5.
- JOHNSON, Anna et al. *The Museum Educator's Manual: Educators Share Successful Techniques*. Lanham – Plymouth: AltaMira Press, 2009, 250 p. ISBN 978-0-7591-1167-7.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 120 s. ISBN 978-80-247-2957-2.
- Outreach Visits, *The Fitzwilliam Museum*, <http://www.fitzmuseum.cam.ac.uk/dept/education/outreach/visits.html>, vyhledáno 20. 6. 2010.
- STUHLÍKOVÁ, Alice. *Outreach: možnosti muzejního a galerijního vzdělávání v prostředí domovů pro seniory očima jejich obyvatel*. Brno, 2011. Závěrečná práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální pedagogiky. Vedoucí závěrečné práce Marie Vítková. 54 s.
- STUHLÍKOVÁ, Alice. *Profese galerijního pedagoga*. Brno, 2012. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí dizertační práce Radek Horáček. 173 s. a 9 s. obr. příl. Dostupné také z: https://is.muni.cz/auth/th/53968/pdf_d/Alice_Stuchlikova__dizertace_2012.pdf?lang=cs.

Autorství fotografií

Mgr. Alice Stuchlíková, Ph.D.

Kontakt

Mgr. Alice Stuchlíková, Ph.D.

Masarykova univerzita

Pedagogická fakulta

katedra výtvarné výchovy

Poříčí 7

603 00 Brno

E: alicestuchlikova@mail.muni.cz